

کتابشناسی جهانی قرآن کریم

شامل ۹۵۰۰ عنوان کتاب درباره علوم و معارف قرآنی
به زبانهای عربی، فارسی، اردو، انگلیسی، فرانسوی، آلمانی و ...

کتابشناسی جهانی قرآن کریم (جلد اول)

تهیه کننده: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، به مناسبت یازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم
مجری طرح: پایگاه اطلاع‌رسانی سراسری اسلامی (پارسا) با مساعدت مؤسسه قرآنی تفسیر جوان
ناشر: مؤسسه اطلاع‌رسانی اسلامی مرجع

نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۶

تیراژ: ۹۰۰ دوره

بها: (دوره چهار جلدی): ۳۲۰۰۰۰ ریال

شابک جلد اول: ۸-۱۹-۸۷۰۴-۹۶۴

شابک دوره: X-۱۸-۸۷۰۴-۹۶۴

نشانی: قم: بلوار شهید صدوقی، کوی ۱۱، پلاک ۷۲، صندوق پستی: ۱۵۹-۳۷۱۶۵

تلفن: ۶-۲۹۱۰۷۰۵-۲۵۱-۰۲۵۱۳۵۶

آدرس اینترنت: www.IslamicDataBank.com

کتابشناسی جهانی قرآن کریم/تهیه کننده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ [با همکاری] پایگاه اطلاع‌رسانی سراسری اسلامی

(پارسا)، با مساعدت مؤسسه قرآنی تفسیر جوان. - قم: مؤسسه اطلاع‌رسانی اسلامی مرجع، ۱۳۸۶.

ع.ج. : نمودار.

بها: ۳۲۰۰۰۰ ریال (دوره).

ISBN 964-8704-18-X (دوره)

ISBN 964-8704-19-8 (ج. ۱)

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

این کتاب بمناسبت یازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم منتشر شده است.

۱. قرآن - کتابشناسی. ۲. قرآن - علوم قرآنی - کتابشناسی. الف. ایران. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. ب. پایگاه
اطلاع‌رسانی سراسری اسلامی. ج. مؤسسه قرآنی تفسیر جوان. د. نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم (یازدهمین: ۱۳۸۲: تهران).

۲۹۷/۱۰۱۶

Z۷۸۴۵ / ک ۱۳۵ الف

فهرست مطالب

پانزدهم	سرآغاز
هفدهم	راهنمای کاربران
	بخش اول: قرآن و علوم قرآنی
	اطلاع‌رسانی
۳	کلیات
۷	پرسش‌ها و پاسخ‌ها
۱۱	راهنمای آموزشی
۱۴	فرهنگ‌نامه‌ها و معجم‌ها
۳۹	کتابنامه‌ها
۴۱	مجموعه‌ها
۴۴	مسابقات قرآنی
۴۵	معماها
۴۶	نسخ خطی
۴۸	واژه‌نامه‌ها
۷۷	اعراب القرآن
۸۹	اعلام
	اوصاف و اسامی
۹۵	کلیات
۱۰۷	اسلوب ادبی و بیانی
۱۵۵	اعجاز
۱۵۵	کلیات
۱۸۰	اعجاز ادبی
۱۹۵	اعجاز عددی
۱۹۹	اعجاز علمی

۲۲۶	اوصاف خاص
۲۴۱	تاثیر
۲۴۸	فضایل
	تاریخ
۲۶۹	کلیات
۲۷۷	اسباب نزول
۲۸۳	تحریف ناپذیری قرآن
۲۸۹	جمع و تدوین قرآن
۲۹۴	رسم الخط قرآن
۲۹۹	نزول قرآن
	ترجمه
۳۰۷	کلیات
۳۱۳	ترجمه سورها
۳۱۵	ترجمه اردو
۳۲۴	ترجمه اروپایی
۳۲۴	کلیات
۳۲۴	ترجمه آلمانی
۳۲۶	ترجمه اسپانیولی
۳۲۷	ترجمه انگلیسی
۳۲۷	ترجمه ایتالیایی
۳۲۸	ترجمه فرانسوی
۳۴۲	ترجمه های فارسی
۳۵۰	ترجمه های منظوم
۳۵۱	ترجمه به زبان های دیگر
	تفسیر و مفسران
۳۵۳	تاویل
۳۵۷	تفاسیر
۳۵۷	کلیات
۳۵۹	تفاسیر آیه ای
۳۵۹	حروف مقطعه
۳۶۱	مبهمات
۳۶۲	متشابهات
۳۶۷	دیگر آیات

۳۸۱	تفاسیر ترتیب فعلی
۳۸۱	تفاسیر اخلاقی
۳۸۲	تفاسیر ادبی
۳۸۸	تفاسیر اهل سنت
۴۴۶	تفاسیر جزئی
۴۵۶	تفاسیر روایی

جلد دوم

۴۶۵	تفاسیر شیعه
۴۹۵	تفاسیر صوفیه
۴۹۷	تفاسیر عرفانی
۵۰۴	تفاسیر فقهی
۵۱۳	دیگر تفاسیر
۵۲۲	تفاسیر سوره‌ها
۵۹۵	تفاسیر موضوعی
۶۱۱	گزیده‌های تفاسیر
۶۱۳	دیگر تفاسیر
	تفسیر
۶۱۶	کلیات
۶۳۱	روش‌شناسی
۶۵۵	گرایش و مکاتب تفسیری
۶۶۰	مفسران
	تقسیمات
۶۷۱	تقسیمات شکلی
۶۸۳	تقسیمات محتوایی
	تلاوت
۶۸۵	آداب و فضایل
۷۰۳	تجوید
۷۴۷	حفظ
۷۵۴	قرآن پژوهی
۷۸۷	قرائات و قراء

	قصص
۸۱۹	کلیات
۸۳۶	قصص انبیا
۸۸۰	دیگر قصص
۸۹۹	متن قرآن
۹۱۵	منابع جامع قرآنی
۹۴۱	نسخ
۹۴۹	وحی

بخش دوم: معارف قرآنی

	اخلاق
۹۵۵	کلیات
۹۷۳	اخلاق عملی
۹۷۷	ردایل اخلاقی
۹۸۲	فضایل اخلاقی
۱۰۰۷	مواعظ اخلاقی
	ادبیات
۱۰۱۷	کلیات
۱۰۲۱	ادبیات داستانی
۱۰۲۴	ادیان و شاعران
۱۰۲۶	زبان‌شناسی و نقد ادبی
۱۰۲۸	شعر
۱۰۳۱	صرف و نحو
۱۰۴۱	علوم بلاغی
۱۰۵۰	لغت
۱۰۵۳	اقتصاد و بازرگانی
	تاریخ و جغرافی
۱۰۶۱	کلیات
۱۰۶۹	پیش از اسلام
۱۰۷۰	صدر اسلام
۱۰۷۳	مناطق و کشورها

	جامعه‌شناسی
۱۰۷۹	کلیات
۱۰۸۲	اقتشار و طبقات
۱۰۸۲	زنان
۱۰۹۱	دیگر طبقات
۱۰۹۳	تحولات اجتماعی
۱۰۹۹	تمدن
۱۱۰۲	جامعه
۱۱۰۶	جامعه‌شناسی ارتباطات
۱۱۱۲	رفتار اجتماعی
۱۱۱۷	زندگی اجتماعی
	حدیث
۱۱۲۳	کلیات
۱۱۲۶	احادیث خاص
۱۱۲۷	دعاها
۱۱۳۲	مجموعه‌های حدیثی
۱۱۳۹	حقوق
	روان‌شناسی و علوم تربیتی
۱۱۴۳	کلیات
۱۱۴۷	بیماری‌های روانی
۱۱۵۰	علوم تربیتی
۱۱۶۰	گروه‌های سنی
	شخصیت‌شناسی عمومی
	اهل بیت (ع)
	اثمه (ع)
۱۱۶۳	امام حسین (ع)
۱۱۶۴	امام علی (ع)
۱۱۷۰	امام مهدی (عج)
۱۱۷۵	فاطمه زهرا (س)
۱۱۷۶	فضایل و مقامات
۱۱۸۶	پیامبر اسلام (ص)
۱۲۰۱	صحابه
۱۲۰۲	دیگر شخصیت‌ها

۱۲۱۱	عرفان و تصوف
۱۲۱۹	علوم سیاسی
	علوم طبیعی و ریاضی
۱۲۳۱	بهداشت و پزشکی
۱۲۳۸	زمین‌شناسی
۱۲۴۱	زیست‌شناسی
۱۲۴۵	ستاره‌شناسی
۱۲۴۸	فیزیک
۱۲۵۰	محیط زیست
۱۲۵۱	علوم غریبه
۱۲۵۴	دیگر علوم
	فقه و اصول
۱۲۶۱	کلیات
۱۲۶۸	اصول فقه
۱۲۷۲	جزائیات
	عبادات
۱۲۷۴	کلیات
۱۲۷۴	امر به معروف و نهی از منکر
۱۲۷۶	جهاد
۱۲۸۰	حج و عمره
۱۲۸۲	خمس و زکات
۱۲۸۳	روزه
۱۲۸۶	نماز و طهارت
۱۲۹۱	گزیده‌های احکام
	معاملات
۱۲۹۹	ازدواج
۱۳۰۲	معاملات دیگر
۱۳۰۵	فلسفه و منطق
	کلام
۱۳۱۱	کلیات
۱۳۱۶	آخرت
۱۳۳۲	انسان‌شناسی

۱۳۵۳	جهان هستی
۱۳۶۷	خداشناسی
	دین شناسی
۱۳۹۳	کلیات
۱۳۹۸	اسلام
۱۴۰۶	مسیحیت
	راهنماشناسی
۱۴۱۳	امام شناسی
۱۴۲۰	پیامبر شناسی
۱۴۳۶	فرقه شناسی
۱۴۴۱	کلام جدید
۱۴۴۷	معارف اسلامی
۱۴۶۷	مرجع
۱۴۷۵	هنر

فهرست‌های	
۱۴۷۷	فهرستواره عناوین
۱۵۵۵	فهرستواره پدیدآورندگان
۱۶۱۱	فهرستواره ناشران
۱۶۶۳	فهرستواره الفبایی موضوعات
۱۷۳۷	فهرستواره سلسله مراتبی موضوعات
۱۸۵۱	فهرستواره عناوین به لاتین
۱۸۶۳	فهرستواره کد دیونی
۱۸۶۹	فهرستواره کد کنگره
۱۸۸۳	فهرستواره نرم افزارهای قرآنی
۱۸۸۷	نمودارها

بهرت

رنگین کمان معنوی قرآن با رنگ روح‌نواز خود همواره در حال جلوه‌گری است و باغستان قلوب مؤمنان خداجوی را می‌آراید. افزون بر آن، چشمان جستجوگر دانشمندان جهان را محو تماشای شگفتیهای خود کرده و عمری آنان را از خوان گسترده خود بهره‌مند نموده است. امروزه از سواحل شرق اقیانوس اطلس تا مناطق غرب اقیانوس آرام، قرآن نه فقط قانون فقهی مسلمانان که در بسیاری از شئون زندگی، الهام‌بخش آنان است و این حقیقت در پرده، همچنان در حال خودنمایی است.

مسلمانان از دیر باز درباره علوم قرآن به تحقیق برخاسته و از بحث درباره واژه قرآن گرفته تا پژوهش در ترتیب نزول آیات و جمع و تدوین قرآن و تجوید و تفسیر و ترجمه آن، همواره مشغول بوده‌اند. از سویی دیگر، قرآن، محور فرهنگ و تمدن اسلامی به شمار می‌آید و دستمایه همه علوم اسلامی از عرفان گرفته تا علوم اجتماعی بوده و هست. کمتر کتابی را می‌توان یافت که مثل قرآن درباره‌اش از جوانب مختلف قلم زده باشند و در پی کشف راز و رمز آن برآمده باشند.

در دوران معاصر با ظهور و گسترش علوم تجربی، ابواب تازه‌ای از علوم قرآنی به روی مسلمانان گشوده شد و آثار متنوعی درباره قرآن به نگارش در آمد. بسیاری از مفسران در صدد برآمدند که آیات را بر اساس اکتشافات جدید ارائه کنند تا هم اعجاز علمی قرآن را اثبات نمایند و هم از چالش تعارض علم و دین در امان بمانند. عده‌ای نیز به صورت مستقل، اعجاز علمی آیات را پی گرفتند و آثاری در این باب تدوین نمودند.

مستشرقان نیز از همان ابتدا اهتمام خاصی به قرآن داشتند و آثار بسیاری در این باره ارائه نموده‌اند. اندیشه‌های قرآنی مستشرقان بیشتر درباره منابع و مصادر قرآن، منشا وحیانی یا غیر وحیانی آن، حروف مقطعه و مسائل مربوط به فهم و شناخت قرآن بوده است. این اندیشه‌ها هم اکنون در معرض چالش جدی قرار دارد و از این رو بررسی اندیشه شرق‌شناسان در حوزه قرآن سهم مهمی را به خود اختصاص داده است.

ضرورت اطلاع‌رسانی و معرفی آثار تدوین شده قرآنی در عصر سرعت‌گیری تحولات جهانی و تغییر نیازهای مادی و معنوی ملتها جای بحث و گفتگو ندارد. رویکرد جدید دانش‌پژوهان و محققان سنت‌گرا و مدرن در سطح جهان به حوزه قرآن و معارف قرآنی و تولید روزافزون آثار قرآنی، دارای این پیام مهم است که همه نگاهها متوجه قرآن شده و امروز، عصر گرایش به قرآن است. پژوهشگران قرآنی باید بیش از پیش با آخرین تولیدات قرآنی آشنا شوند و همگام با آهنگ جهانی در نشر معارف قرآن یا دفاع از آن کوشا باشند.

اکنون وقت آن فرا رسیده است که با روش و ساختاری جدید و دیدی وسیع‌تر، کتابهای قرآنی معرفی شوند. یکی از راهکارهای تقریب محققان به یکدیگر همین معرفیها است. در این کتابشناسیها محققان با آثار، افکار و نگرشهای بسیار متفاوت آشنا می‌شوند و خود این آشنایی، زاینده افقهای دیگری در زمینه قرآن‌پژوهی است. از طرف دیگر بر غنای تحقیقات علمی آنان افزوده خواهد شد و از کارهای تکراری می‌پرهیزند.

در زمینه معرفی آثار قرآنی، تلاشهای بسیاری انجام گرفته و هر کدام در جای خود قابل تقدیر است. نخستین کتابشناسی خاص قرآن در عصر جدید معجم مصنفات القرآن الکریم، نوشته علی شواخ اسحاق است. کتابشناسی جهانی ترجمه‌ها و تفسیرهای چابی قرآن مجید به شصت و پنج زبان، نوشته محمد آصف فکرت، نیز در نوع خود قابل اعتنا و مهم است. معجم المصنفات القرآن الکریم نیز از کتابشناسی‌هایی است که آثار قرآنی قرن اول تا سال ۱۴۰۳ق را معرفی نموده است. این کتابشناسی فقط شامل کتابهای مخطوط و مطبوع است و مقالات را در بر نمی‌گیرد. معجم الدراسات القرآنیه، اثر عبدالجبار رفاعی - که تا کنون دو جلد آن منتشر شده است - و کتابنامه بزرگ قرآن، اثر محمد حسن بکایی، آثار ارزشمند دیگری در این عرصه هستند. از دیگر تلاش‌های قابل تقدیر، می‌توان از شناخت‌نامه تفاسیر، نوشته سید محمدعلی ایازی؛ سیر نگارندهای علوم قرآنی، تألیف محمدعلی مهدوی‌راد؛ مجموعه قرآن پژوهی اثر بهاءالدین خرمشاهی و موارد فراوان دیگری نام برد که در همین کتابشناسی معرفی شده‌اند. در این جا، شایسته است از پروژه ناتمام کتابشناسی قرآن مرحوم پروفیسور عبدالجواد فلاطوری - که در جریان احیای آثار به آن برخوردیم - نیز یاد شود.

با توجه به نیاز موجود، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تصمیم به تدوین مأخذشناسی جهانی قرآن گرفت و در فاز اول بنا را بر معرفی کتابهای قرآنی گذاشت. ویژگی این کار جامع‌تر بودن آن در حوزه کتابهای چاپی و افزون بر آن و مهمتر از آن، تدوین و تنظیم آن بر اساس دانش نوین اطلاع‌رسانی است.

در این کتابشناسی که به صورت بنیادی و با مراجعه به خود کتابها صورت گرفته، آثار مختلفی از زبانهای مختلف از جمله فارسی، عربی، اردو، انگلیسی، فرانسوی و آلمان معرفی شده است. برای تهیه این کتابشناسی به کشورهای مختلفی از جمله انگلستان، آلمان، فرانسه، لبنان و امارات متحده عربی سفرهای تحقیقاتی انجام گرفته است. در داخل کشور نیز از کتابخانه‌ها و مراکز فرهنگی متعددی از جمله کتابخانه تخصصی تفسیر و علوم قرآن، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا(ع)، مؤسسه پژوهشهای قرآنی نور، مرکز ترجمه قرآن، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، کتابخانه ملی، بنیاد دایرةالمعارف بزرگ اسلامی، استفاده شده است و در همین جا از همکاری صمیمانه و دوستانه مسئولان این مراکز تشکر می‌شود.

تهیه این کتابشناسی توسط پایگاه اطلاع‌رسانی سراسری اسلامی (پارسا)، در مدتی کمتر از یک سال به طور قطع از برکات و آثار معنوی قرآن است. کسانی که قلم آشنا هستند، می‌دانند که شناسایی و مأخذشناسی، نمایه‌سازی و مستندسازی نزدیک به ۱۰۰۰۰ کتاب قرآنی و تهیه چکیده برای نیمی از آن، بسیار سخت و طاقت فرسا است. امید است که محققان و قرآن پژوهان محترم از فواید آن بهره ببرند و با نگرشی قرآنی نقایص کار را گوشزد کنند، تا همگی در اعتلای فرهنگ قرآنی سهم باشیم.

احمد مسجدجامعی